

SCENARIUSZ LEKCJI

Co warto wiedzieć o przedsiębiorczości i byciu przedsiębiorczym?

Scenariusz jest wprowadzeniem do tematu przedsiębiorczości. Pomaga określić czym są kompetencje przedsiębiorcze oraz czym się charakteryzuje osoba przedsiębiorcza. W scenariuszu zostają zaproponowane lista i charakterystyka kompetencji przedsiębiorczych oraz mity nt. przedsiębiorczości z objaśnieniem.

OPRACOWANIE: Zespół CEO

CZAS TRWANIA:

90 minut (2 godziny lekcyjne w bloku lub 2 razy po jednej lekcji)

POZIOM NAUCZANIA:

Szkoła branżowa I stopnia

PRZEDMIOT:

Podstawy przedsiębiorczości

PODSTAWA PROGRAMOWA:

I.1-I.5 [Uczeń] 1. przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza; **2.** rozpoznaje zachowania asertywne, uległe i agresywne; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; **3.** rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej.

CELE:

- Określenie cechy osoby przedsiębiorczej;
- Przedstawienie, czym są kompetencje przedsiębiorcze - jaką spełniają rolę i jakie dają korzyści.

KRYTERIA SUKCESU:

Po lekcji uczeń/uczennica będzie potrafił/a:

- Wyjaśnić, na czym polega bycie przedsiębiorczym;
- Podać przykład przedsiębiorczości tworzącej wartość dla społeczeństwa;
- Podać co najmniej 7 przykładów umiejętności osoby przedsiębiorczej.
- Na podstawie prezentacji grupy 1. sformułować definicję osoby przedsiębiorczej.

- Na podstawie prezentacji grupy 2. Wyjaśnić skąd się biorą cechy osoby przedsiębiorczej;
- Na podstawie prezentacji grupy 3. wyjaśnić, czym się różni innowacyjność od przedsiębiorczości;
- Na podstawie prezentacji grupy 4. podać 6 sposobów pozyskania pieniędzy na własną działalność.

OPRÓCZ TEGO UCZEŃ/UCZENNICA BĘDZIE ĆWICZYŁ/A:

- zgłaszanie swoich pomysłów podczas sesji burzy mózgów;
- przestrzeganie ustalonych zasad klasowej burzy mózgów;
- aktywne uczestnictwo w różnych formach pracy grupowej.

PYTANIA KLUCZOWE DO LEKCJI:

1. Czy każdy może stać się człowiekiem przedsiębiorczym?
2. Jakie cechy i umiejętności są potrzebne, by być osobą przedsiębiorczą?

METODY PRACY:

Uproszczona wersja strategii dyskusyjnej Round-Robin, praca w parach i grupach, burza mózgów, dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE POTRZEBNE DO PRZEPROWADZENIA ZAJĘĆ:

tablica lub flipchart, komputer z rzutnikiem, wydrukowane karty pracy.

ZAŁĄCZNIKI DO SCENARIUSZA:

1. Grafika - Cechy osoby przedsiębiorczej (do wyświetlenia na rzutniku lub do rozdania każdemu uczniowi i uczennicy).
2. Karty pracy - Badamy mity i fakty o przedsiębiorczości (do wydrukowania 4 karty pracy. 1 karta pracy na grupę).

LEKCJA I (45 minut)

Rozpoczęcie zajęć

 CZAS TRWANIA - 5 minuty

Wprowadź uczniów i uczennice do tematyki zajęć. Podaj cele lekcji i kryteria sukcesu.

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka

 CZAS TRWANIA - 10 minut

Zapowiedz pracę w parach i podaj zasady: każda osoba w parze ma 1 minutę na wypowiedź na zadane pytanie. Po zadaniu pytania, pilnuj czasu (np. za pomocą 1-minutowej klepsydry).

Skieruj do uczniów pytanie:

Co znaczy dla Ciebie bycie przedsiębiorczym - z doświadczenia Twojego, Twoich rodziców, otoczenia?

Po 2 minutach poproś o wypowiedź chętne osoby. Zapisuj wypowiedzi na tablicy. Jeśli uczniowie i uczennice są w stanie jedynie powiedzieć, czego nie robi osoba przedsiębiorcza, pomóż im przekształcić wypowiedź. W czasie tego ćwiczenia główna aktywność leży po stronie uczniów, a Nauczyciel jest osobą wspierającą. Ostatnią minu-

tę poświęć na podsumowanie wypowiedzi i sprawdzenie czy wszystkie znalazły się na tablicy. Jeśli uczniowie zgłaszają wątpliwości co do niektórych wypowiedzi, powiedz, że wrócą do tego i zweryfikują wypowiedzi za chwilę.

Ćwiczenie 3 – Czym jest przedsiębiorczość?

 CZAS TRWANIA - 30 minut

CZĘŚĆ 1 - ZDEFINIOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

 2 minuty

Zapowiedz, że za chwilę nastąpi część teoretyczna. Poproś o skupienie i robienie notatek lub aktywne słuchanie (w zależności od potrzeb klasy).

Podaj uczniom współczesną definicję przedsiębiorczości, podkreślając, że jest ona uznawana za kompetencję, a więc coś, czego można się nauczyć. Kompetencje przedsiębiorcze to połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, które są ludziom potrzebne do rozwoju i uczestnictwa we współczesnym świecie.

CZĘŚĆ 2 - SPRAWDZENIE WYNIKÓW "BURZY MÓZGÓW" Z ĆWICZENIA 2.

 10 minut

Wyświetl uczniom Grafikę – Cechy osoby przedsiębiorczej. Wskaż przykłady wiedzy (np. znajomość branży), umiejętności (np. umiejętność pracy w zespole) i postaw (np. bycie zdeterminowanym do osiągnięcia swoich celów) potrzebnych osobom przedsiębiorczym.

Osoba przedsiębiorcza:

- 1 DOSTRZEGA SZANSE BIZNESOWE**
Potrafi zauważyć, czego potrzebuje klient/ka i zaproponować mu/jej rozwiązanie.

- 2 REALIZUJE SWOJE CELE**
Przechodzi od pomysłu do jego realizacji. Wyciąga wnioski ze swoich działań.

- 3 JEST KREATYWNA**
Ma otwartość zarówno na wprowadzanie nowych rozwiązań, jak i na udoskonalenie już istniejących produktów lub usług.

- 4 DBA O DOBRO INNYCH**
Oceni wpływ swoich działań na najbliższą okolicę, współpracowników i klimat. Sprawia, że nasz sposób życia może się zmienić na lepsze.

- 5 PLANUJE DŁUGOTERMINOWO**
Wyznacza i realizuje cele rozwoju swojej firmy i/lub swojej kariery zawodowej.

- 6 CIĄGLE SIĘ UCZY**
Wykorzystuje każdą okazję do uczenia się od bardziej doświadczonych osób i rówieśników. Śledzi, co nowego dzieje się w branży.

- 7 ROZWIJA SWOJE TALENTY**
Rozumie, że każdy ma swoje mocne strony i pracuje nad ich doskonaleniem.

- 8 MA DUŻĄ MOTYWACJĘ**
Jest zdeterminowana, żeby osiągnąć swoje cele.

- 9 POTRAFI SIĘ KOMUNIKOWAĆ**
W rozmowie prezentuje fakty i proponuje rozwiązania.

- 10 UMIE PRACOWAĆ W ZESPOLE**
Dba o dobrą atmosferę w pracy i stara się rozwiązywać konflikty.

- 11 WIE JAK RADZIĆ SOBIE Z RYZYKIEM**
Potrafi ocenić ryzyko i podjąć odważną decyzję w trudnych warunkach lub zrezygnować z nierozważnego postępowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu koncepcyjnego EntreComp wypracowanego przez Komisję Europejską (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC109128>, dostęp: wrzesień 2022).

Wyjaśnij te pojęcia, które wydają się uczniom niejasne i wraz z uczniami sprawdź, czy wymienili podczas burzy mózgu podobne cechy i umiejętności, czy inne. Pozwól się zastanowić, czy te, które wymieniali, a nie ma ich na grafice, są potrzebne i dlaczego.

CZEŚĆ 3 - USZCZEGÓLOWIENIE DEFINICJI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

8 minut

Dopełnij definicję przedsiębiorczości, charakteryzując ją jako:

Proces tworzenia czegoś nowego lub innego z pomocą kompetencji przedsiębiorczych. Celem tego procesu jest tworzenie bogactwa poszczególnych osób i generowanie wartości dla społeczeństwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie definicji Raymonda Kao (Kao R., *Defining Entrepreneurship: Past, Present and, 1993*).

Po podaniu powyższej definicji sprawdź czy jest ona zrozumiała. Skup się na wyjaśnieniu pojęcia „wartości”. Jako definicję uznaj, że **„wartość to wszystko co sprawia, że nasz sposób życia może zmienić się na lepsze”**.

By przybliżyć to pojęcie uczniom, poproś o przykłady. Im bardziej są zróżnicowane i niejednoznaczne, tym łatwiej będzie wskazać uczniom, że wartości mogą być jednocześnie czymś indywidualnym (to, co jest wartością dla mnie) oraz społecznym (to, co jest dobre dla ogółu). Przedsiębiorczość we współczesnym rozumieniu powinna brać pod uwagę zarówno potrzeby i wartości poszczególnych osób, jak i całej społeczności.

CZEŚĆ 4 - RÓŻNE PRZYKŁADY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

10 minut

Odnosząc się do sposobu rozumienia terminu „przedsiębiorczość”, dyskusji poddaj zwłaszcza sformułowanie „wartość dla społeczeństwa”. Możesz to zrobić, korzystając ze zdjęcia plastikowych butelek porzuconych na plaży i postępując się pytaniami:

- Czy produkcja plastiku jest działaniem przedsiębiorczym?
- Jakie wartości stały za zachowaniem konsumentów, którzy zostawili na sfotografowanej plaży śmieci?
- Jakimi wartościami kierowali się producenci napojów w plastikowych butelkach?
- Czy działanie, którego rezultaty widzicie na zdjęciu można nazwać „tworzeniem wartości”?

źródło: <https://www.flickr.com/photos/snemann2/7825968422> (dostęp: wrzesień 2022).

Pozwól się uczniom wypowiedzieć. Jeśli odpowiedzi są zróżnicowane, podkreśl, że to dobrze, że mają różne opinie i punkty widzenia. To właśnie widzenie złożoności i niejednoznaczności oraz umiejętność radzenia sobie z nimi, są częścią kompetencji przedsiębiorczych.

Na koniec poproś o podanie pozytywnych przykładów przedsiębiorczości, zaczerpniętych z życia, zapisując propozycje na tablicy. Jeśli zajdzie potrzeba, uzupełnia listę o przykłady niekomercyjne, takie jak działania społeczne czy wolontaryjne.

Podsumowanie zajęć i zadanie domowe:

CZAS TRWANIA - 5 minut

Poproś uczniów o uzupełnienie ustnie zdań:

1. Kreatywność jest potrzebna w przedsiębiorczości, bo.....
2. Bez dbania o dobro wspólne nie da się być przedsiębiorczym, bo....
3. Przedsiębiorczości można się nauczyć, bo....

ZADANIE DOMOWE:

Obejrzyjcie filmik: <https://bit.ly/3Q1fPDN>.

Zastanówcie się i wypiszcie 3 przykłady zmniejszenia śladu węglowego w firmie, które wydały wam się najbardziej możliwe do zrealizowania w waszym przyszłym życiu zawodowym.

LEKCJA II (45 minut)

Rozpoczęcie zajęć

 CZAS TRWANIA - 8 minut

Poproś 2-3 osoby o przeczytanie zadania domowego. Zwróć uwagę, że są to przykłady pozytywnej przedsiębiorczości, o której rozmawiali na poprzedniej lekcji, czyli takiej, która daje dodatkową wartość. Spytaj uczniów, jaką w tych przykładach widzą wartość.

Zapowiedz, że dzisiaj wróćcie do tematu przedsiębiorczości i będziecie rozmawiać o różnych faktach i mitach, które się wiążą z tym pojęciem.

ĆWICZENIE 6 – BADAMY MITY I FAKTY O PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

 CZAS TRWANIA - 35 minut

Podziel uczniów na cztery grupy. Każda grupa otrzymuje jedno zadanie z **Karty pracy - Badamy fakty i mity nt. przedsiębiorczości** do przedyskutowania i określenia wspólnego stanowiska, które przedstawi następnie klasie. Wyznacz 15 minut na przygotowanie i 20 minut prezentacja z dyskusją.

Wyjaśnij znaczenie aktywności, którą za chwilę zaproponujesz:

W potocznym rozumieniu przedsiębiorczości pojawia się wiele „mitów”, które niekiedy mają mało wspólnego z rzeczywistością, ale wpływają na ludzkie decyzje, czasem decydujące o wybraniu lub porzuceniu ścieżek określających całą karierę zawodową danej osoby. Przyjrzyjmy się wspólnie przykładom takich mitów i oceńmy, na ile stoi za nimi brak wiedzy i stereotypowe myślenie, a na ile realne doświadczenie.

Po zakończeniu pracy grupowej odbywa się publiczna prezentacja stanowisk i krótka dyskusja wokół nich, w trakcie której nauczyciel odgrywa rolę moderatora. Ważne jest, aby na koniec odbyła się dyskusja wokół ich przesłań i ustalone zostało stanowisko grupowe dotyczące realności danego „mitu”. Nauczyciel powinien interweniować w razie pojawienia się na forum mało merytorycznych lub skrajnych tez.

Podsumowanie

 CZAS TRWANIA - 2 minuty

Przypomnij, jakie są kryteria sukcesu i sprawdź z grupą czy są w stanie je spełnić. Możesz to zrobić np. poprzez zadawanie kolejno pytań z kart pracy. Kiedy uczniowie odpowiadają na dane pytanie twierdząco, podnoszą jedną rękę. Kiedy się nie zgadzają, podnoszą obie ręce. Możesz krótko podsumować każdy mit lub jeśli starczy czasu poprosić o to chętną osobę.

ZAL. 1
CECHY OSOBY PRZEDSIĘBIORCZEJ
Osoba przedsiębiorcza:

1 **DOSTRZEGA SZANSE BIZNESOWE**
Potrafi zauważyć, czego potrzebuje klient/ka i zaproponować mu/jej rozwiązanie.

2 **REALIZUJE SWOJE CELE**
Przechodzi od pomysłu do jego realizacji. Wyciąga wnioski ze swoich działań.

3 **JEST KREATYWNA**
Ma otwartość zarówno na wprowadzanie nowych rozwiązań, jak i na udoskonalenie już istniejących produktów lub usług.

4 **DBA O DOBRO INNYCH**
Ocenia wpływ swoich działań na najbliższą okolicę, współpracowników i klimat. Sprawia, że nasz sposób życia może się zmienić na lepsze.

5 **PLANUJE DŁUGOTERMINOWO**
Wyznacza i realizuje cele rozwoju swojej firmy i/lub swojej kariery zawodowej.

6 **CIĄGLE SIĘ UCZY**
Wykorzystuje każdą okazję do uczenia się od bardziej doświadczonych osób i rówieśników. Śledzi, co nowego dzieje się w branży.

7 **ROZWIJA SWOJE TALENTY**
Rozumie, że każdy ma swoje mocne strony i pracuje nad ich doskonaleniem.

8 **MA DUŻĄ MOTYWACJĘ**
Jest zdeterminowana, żeby osiągnąć swoje cele.

9 **POTRAFI SIĘ KOMUNIKOWAĆ**
W rozmowie prezentuje fakty i proponuje rozwiązania.

10 **UMIE PRACOWAĆ W ZESPOLE**
Dba o dobrą atmosferę w pracy i stara się rozwiązywać konflikty.

11 **WIE JAK RADZIĆ SOBIE Z RYZYKIEM**
Potrafi ocenić ryzyko i podjąć odważną decyzję w trudnych warunkach lub zrezygnować z nierozważnego postępowania.

ZAŁ. 2

Karta pracy - Badamy fakty i mity nt. przedsiębiorczości

MATERIAŁ 1: CZY PRZEDSIĘBIORCZY CZŁOWIEK TO TEN, KTÓRY ZAKŁADA WŁASNĄ FIRMĘ?

POLECENIE:

Przeczytajcie tekst. **Odpowiedzcie** na pytanie z tytułu materiału oraz **uzasadnijcie** je na podstawie tekstu oraz własnej opinii. **Przedstawcie** klasie, kim są osoby przedsiębiorcze.

W każdym zawodzie, na stanowisku wyższym i niższym, w firmie mniejszej czy większej czy jeszcze przed rozpoczęciem pracy zawodowej, trzeba mierzyć się z różnymi wyzwaniami: praca z wymagającym klientem, trudna sytuacja z koleżanką czy kolegą z pracy, konieczność wprowadzenia nowego produktu czy usługi, potrzeba nauczenia się nowej umiejętności albo chęć znalezienia pracy. To tylko niektóre przykłady sytuacji, z którymi radzicie sobie wy, wasz szef, wasi rodzice czy nauczyciele. Żeby skutecznie sobie z nimi radzić niezbędne są cechy osoby przedsiębiorczej.

Miejsce na wasze notatki:

MATERIAŁ 2: CZY PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ TO ZESTAW CECH, Z KTÓRYMI CZŁOWIEK SIĘ RODZI?

Przeczytajcie tekst. **Odpowiedzcie** na pytanie z tytułu materiału oraz **uzasadnijcie** je na podstawie tekstu oraz własnej opinii. **Przedstawcie** klasie, skąd biorą się cechy przedsiębiorcze.

Mało kto zaczyna i kończy swoją karierę zawodową w tym samym zawodzie. W trakcie pracy zawodowej może pojawić się wiele okazji do tego, żeby uczyć się nowych rzeczy, sprawdzić się w nowych rolach czy skorzystać z pojawiających się możliwości rozwoju. Nikt nie ma wrodzonej wiedzy i umiejętności, tylko je nabywa i rozwija. Już teraz w szkole uczycie się np. pracy w zespole, rozwiązywania problemów, komunikowania się. Są to cechy, nad którymi można pracować i ćwiczyć, o ile jest się zdeterminowanym i pracowitym. Bez wysiłku nie ma sukcesu!

Miejsce na wasze notatki:

MATERIAŁ 3: CZY PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ TO INNOWACYJNOŚĆ?

Przeczytajcie tekst. **Odpowiedzcie** na pytanie z tytułu materiału oraz **uzasadnijcie** je na podstawie tekstu oraz własnej opinii. **Przedstawcie** klasie, czym się różni przedsiębiorczość od innowacyjności.

Innowacja to proces wprowadzania na rynek nowych produktów, usług, metod lub technologii. Innowacją może być też wprowadzenie wewnątrz firmy procesu czy technologii, z których nie korzysta żadna podobna firma (np. w danym kraju albo w przypadku mniejszych firm w mieście). Sama innowacyjność pomysłu nie skutkuje tym, że odniesie sukces. Żeby skutecznie wprowadzić innowację konieczne są cechy przedsiębiorcze, aby przeprowadzić cały proces od początku do końca z sukcesem.

Przedsiębiorcy i osoby przedsiębiorcze często nie wymyślają koła na nowo. Potrafią obserwować otoczenie i korzystać z istniejących pomysłów. Często je kopiują, a następnie udoskonalają w sposób, który odpowiada ich umiejętnościom, doświadczeniom i potrzebom klientów. Co najważniejsze, potrafią przejść od pomysłu do realizacji.

Miejsce na wasze notatki:

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Młodzi Przedsiębiorczy. Program rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich w szkołach branżowych” korzysta z dofinansowania o wartości 110 187,00 EUR otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy EOG. Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie kompleksowego programu rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich (KS) uczniów szkół branżowych poprzez nauczanie przedsiębiorczości w praktyce.

Scenariusz powstał w 2022 roku w ramach projektu „1Planet4All - Razem dla klimatu” i został sfinansowany ze środków Unii Europejskiej.